שדומה לפז [ט]זהב שחוט שנטוה כחוט [י]זהב סגור בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות [יא]זהב פרוים שדומה לדם הפרים רב אשי אמר חמשה הן וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב תניא נמי הכי בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום והיינו זהב פרוים שדומה לדם הפרים: בכל יום מקריב פרס שחרית וכו' בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה: תנו רבנן [1]דקה מה ת"ל והלא כבר נאמר [2]ושחקת ממנה הדק אלא להביא דקה מן הדקה: בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש: דאמר מר [ט] [א]כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח: והיום [ב](עולין) באמצע [ג](ויורדין) באמצע: מאי טעמא [3]משום כבודו דכהן גדול: בכל יום כהן [גדול] מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וכו': מאי טעמא [3]משום כבודו של כהן גדול: בכל יום היו שם ארבע מערכות: תנו רבנן [ד]בכל יום היו שתים מערכות והיום שלש אחת מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואחת שמוסיפין בו ביום דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [ה]בכל יום שלש והיום ארבע אחת של מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת שמוסיפין בו ביום רבי [ו](מאיר) אומר בכל יום ארבע והיום חמש אחת של מערכה גדולה ואחת של מערכה שניה של קטורת [ז]ואחת של קיום האש ואחת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב ואחת שמוסיפין בו ביום דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו מנלן [ח]אמר קרא [3]היא [ט]העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת ורבי יוסי קיום האש מנא ליה נפקא ליה מוהאש על המזבח תוקד בו ור' יהודה ההוא להצתת אליתא הוא דאתא דתניא היה רבי יהודה אומר [י]מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח תלמוד לומר [4]והאש על המזבח תוקד בו אמר רבי יוסי מניין שעושה מערכה לקיום האש תלמוד לומר והאש על המזבח תוקד בו ורבי יוסי הצתת אליתא מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון דתניא [5]ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח [יא]לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי ר' יהודה אמר לו רבי שמעון וכי תעלה על דעתך [יב]שזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח ורבי יהודה אי מהתם הוה אמינא קאי אארעא ועביד במפוחא קמ"ל ורבי מאיר איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מנא ליה נפקא ליה מואש ורבנן [יב]וא"ו לא דרשי ורבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מאי עביד להו [יג]מהדר להו למערכה גדולה דתניא איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שסודרן

השתא דנפקא מוהאש על המזבח הצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח גמרינן שפיר מונתנו הצתת אליתא ונתינת אש דהדיוט שלא יהו אלא בכהן כשר וכלי שרת דמסתמא בני אהרן דנפקא לן מיניה כהן כשר וכלי שרת קאי אכל מצות שעל המזבח: סודרן

מסורת הש"ס

א) לעיל טו: יז: זבחים סב: [נקמן נח: סוטה טו:], **ב)** עיין לעיל במתניתין דף מג: מה שנכתב על הגליון, **ג)** [ל"ל עולה], **ד)** [ל"ל ויורלן], **ה)** [תוספ' פ"ב ה"י], **ו)** [כתוס' ליתא], **ז)** [לעיל נג.], **ח)** [לעיל כד:], **ט)** [זבחים סה. מנחות כ.], **י)** [נכמות סח: סט. עב. סוטה כח. סנהדרין כא. נא: מנחות נא: פז:],

תורה אור השלם

1. וְלָקַח מִלֹּא הַמַּחְתָּה גֶּחָלִי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֲבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת: ויקרא טז יב
2. וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: שמות ל לו
3. צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב
4. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה
5. וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ: ויקרא א ז

גליון הש"ם

גמ' זהב שחוט. מ"ש י מח: **שם** זהב סגור. מ"ש י כח: **שם** זהב פרוים. לה"ב ג ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום כבודו של כהן גדול להרלות תשיבותו:

תוס' ישנים

[העיר] ר' עקיבא על קטרת ולבונה וגחלים שנגע בגול יום במקלתן שפסל את טולן. וי"ל שאין כלי שרת מקדשין עד שיעבד, כן מיבר רבינו יעקב. אבל קשה לה"ר אלחנן והא פלוגתא דאמוראי היא בסוכה פרק לולב וערבה (ג, ב) אי כלי שרת מקדשין אלא מעבדא אי לא. ובפ"ק דמנחות (ז, ב) יש שאומר על בריאות זאת אומרת כלי שרת מקדשין וזאת אומרת אין מקדשין, אבל פלוגתא דתנאי מיהא לא אשכחן בהדיא, והמשנה צריך לתרץ אליבא דכולהו. מיהו כיון שמחלוקת בבריאות הוא בכך, אין לחוש. ועוד יש לתרץ דמיירי הכא שהמתה של כסף אינה כלי שרת כי אם הטייה שהיא מערה לתוכה. אבל קשה לרבינו אלחנן [דהא מזבח מקדש את דבר הראוי לו. ורבינו נסים גאון תירץ דבירושלמי] בפרק בתרא דחגיגה [פ"ג ה"ב] מוקי לה (כרבי) [דרבי] עקיבא בגחלים של יום הכפורים שבה היה חותה ומכנים (ומיהו) [ומהכם] לא מכבד לאמה. והכי איתא בירושלמי דחגיגה גחלים מאי א"ר אבין תפתר בגחלים של יום הכפורים שבמה שהוא חותה הוא מכניס, אבל של כל יום לא, כדתנן תמן [תמיד פ"ה מ"ה] נתפזר (ג)קב גחלים היה מכבדו לאמה, ואיתמר נמי מפני שמזקקו לכלין, פי' מתחה זו של זהב שהיא כלין מלרפתן, אבל מתחה של (זהב) [כסף] שאינה כלין לא מלרפתן. ורבינו אומר כי [אפשר] לפרש הירושלמי, גחלים מאי, לאמה פוסל את כולה כיון שאין לריכין לכלי הבא מתפזר מהם לאחר שעיפ שאין קדושין, ומוקי לה בשל יום [הכפורים] והוא הדין למתחה שהיא של כל יום, אלא מילתא דפסיקא ליה [נקבו] ואמריען [דאמריען] בפרק בתרא דחגיגה דמדרבנן מלרף אע"פ שאינו לריך לכלי. וקושיא דרבינו [נסים] איננה קושיא דאין כאן הפסד קדש כיון שאין ההקדש לריך להם, וכדי שהבא הטייה מלאה יפה תקנו לחתות בגבולה ולערות בקטנה. **מבבדן לאמה.** וא"ת הא קא עבר משום לא תבבה ואמריען בסוף פירקין [מו, ב] דמוליד גחלא מעל גבי המזבח וכיבה חייב. י"ל דלרבא אתי שפיר דפטר לקמן היכא דמתקיה למלותיה, ואפילו לאביי דמחייב פטר הכא כיון דמתקיה למלותיה הוולך לשפכו ולפזרו על הריצפה. אי נמי השפיכה איננה כיבוי ולאחר שכבו אמא היה מפזרן לאמה. [מיהו] הא ליכא למימר דא"כ [הא] דקתני בתמיד [לג, א] ובשבת כופה עליו פסכתר, אפילו בחול נמי כיון שלא יכבה יהוי בהם שהולכין יחיפים על הרלפה. ועוד אומר ה"ר אלחנן כיון שנעשית כל מלותו אין בהם עוד כלל איסור לא תבבה. **בכל יום לא** היה נשתכן. פירש רש"י כמין נוצתא. וריב"א פירש כמו נרתק, וכן פר"ח, והביא ראיה מבראשית רבה [פ"ו, ו] שחמה יש לה נשתכן שנאמר לשמש שם אהל בהם, ואמריען נמי הקן[ב"ה] מערבל אמה מערשמיקה. וריב"א הביא ראיה מן הירושלמי [פ"ד ה"ד] דגרים בכל יום לא הוה נרתק היום היה לה נרתק כדי שלא יכווה, נראה פירושו לפי שביא יהא מתחמם מן הגחלים דמתכת אמריען [בפסחים עד, א] דחם מקלתו חם כולו ולפיכך עושה נרתק שמובדל מן הכלי, ופרוך והלא מוקן, ומשני קובעו במסמר.

היום עולים באמצע. כהן ראש בית אב וסגן שעולים עם כהן גדול או שאר כהנים לסייעו להסך בגיעורא או שוש לורך. **ואחת של אברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב.** והא דאמריען בפ"ק [כ, א] דאחר תמות לא יחזיר משום דאתות משויא ליה עיכול, הייט נתעכלו ולא נתעכלו לגמרי דמוקי לה בפרק (שני) [תשעיר] זובח[ים] [פו, א] בשרירי, אבל היכא שלא נתעכלו כלל לא תשוי אתות עיכול. ועוד דלעיל מייתי בפקעו מעל המזבח אבל לא פקעו נשרפין שם על האש נשרפין למחר. **אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח.** וכהן דכתיב בתמיד אש, פי' רש"י דקמ"ל שלא יזרקם זר על המזבח. ואין שייך כאן להקשות לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו'. ורבינו אומר [ד]בפ"ב דזבחים [יח, א] דרשינן מייתי כהן בכיהונו. וא"ת לר' יהודה אמאי איצטריך תרי קראי, מהאי קרא דונתנו מיפוק כולה מילתא דכתיב בה כהונה ולאשו של מזבח. ורבנן ור"ל דעל המזבח דהאי קרא אתא לדרשא אחריתי. **ורבנן** וי"ל **לא דרשי.** פי' ר' יהודה ור' יוסי. מה שמקשים דר' יהודה [לא] דרש וי"ו הכא ובעלמא (לא) דרש לרבו פירשתי בסנהדרין ובתמורה.

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פי"ד מהלכות תפלה הלכה יג טוש"ע א"ח סימן קכח סעיף יז]:
לח ב ג מיי' פ"ב מהל' עבודת יום"כ הל' ה:
לט ד מיי' פ"ב מהלכות תמידין הלכה ד ופ"ב מהל' עבודת יום"כ הלכה ה:
מ ה מיי' פ"ב מהלכות תמידין הלכה ה:
מא ו מיי' שם:
מב ז שם הלכה ט:
מג ח שם הלכה ה:

מוסף רש"י

כל החנויות. שמוכרים שם הזהב (מנחות כט.). מוקדה. לשון מדורת עצים וכן מוקד (לעיל לג.). **זו מערכה שניה של קטורת.** ולימדך שתהא על מזבח המילון ומשם יכניסו גחלים על הסממני (שם). **להצתת אליתא.** הלמת קיסמים דקים אם הולרך להניח על המזבח באחת מן המערכות, כגון הלקרבה מערכה לגלות שנשרפה כל המדורה (לעיל כד:). **ובכלי שרת.** שיהא לוגם בגדי כהונה מרבעה אם כהן הדיוט הוא, ואם כהן גדול הוא שמונה, שהרי נאמר כאן הכהנים וכל מקום שנאמר בני אהרן הכהנים בכהונה משמע, בבגדי כהונתם (שם).

רבינו חננאל

רב אשי אמר חמשה הן ובכל אחד יש בו זהב וזהב טוב. **בכל יום** היה מקריב פרס כו'. פרס הוא חצי מנה, כי בכל יום היה מקטיר במזבח הקטרת מנה, חציו בשחרית וחציו בין הערבים, דגרסינן בכריתות פרק א' ת"ר קטרת היתה נעשית שס"ח מנה, שס"ה מנה כנגד ימות החמה מנה בכל יום, שלשת מנין שמהן כהן גדול מכניס מלא חפנים ביום הכפורים, והשאר ניתנין לאומנין בשכרן. ת"ר קטרת היו מחזירין אותה למכתשת פעמים בשנה, בימות החמה בחורה כדי שלא תתעפש. בימות הגשמים צוברה כדי שלא תפוג ריחה. **בכל יום היו שם ד' מערכות והיום ה' דברי ר' מאיר כו'.** תנו רבנן בכל יום היו שם (ה') (ד') מערכות והיום ה'. מערכה גדולה ומערכה של קטרת ומערכה של קיום האש ומערכה לאברים ופדרין שלא נתעכלו מבערב ומערכה שמוסיפין בו ביום. כולי עלמא ר' יהודה ור' יוסי ור' מאיר כולהו שוין בשתי מערכות, שנאמר העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה. ואש המזבח תוקד בו, זו מערכה שנייה של קטרת. ור' יוסי ור' מאיר דאית ליה מערכה שלישית לקיום האש, מפיק לה מדכתיב והאש על המזבח תוקד בו, ור' יהודה דלית ליה מערכה בפני עצמה לקיום האש, מפיק להאי קרא להצתת האליתה והיא הלהבת עצי המערכה שלא תהיה אלא בראשו של מזבח, שנאמר והאש על המזבח תוקד בו ור' יהודה ההוא אומר מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח תלמוד לומר והאש על המזבח תוקד בו אמר רבי יוסי מניין שעושה מערכה לקיום האש תלמוד לומר והאש על המזבח תוקד בו ורבי יוסי הצתת אליתא מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון דתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי ר' יהודה אמר לו רבי שמעון וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח ורבי יהודה אי מהתם הוה אמינא קאי אארעא ועביד במפוחא קמ"ל ורבי מאיר איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מנא ליה נפקא ליה מואש ורבנן וא"ו לא דרשי ורבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מאי עביד להו מהדר להו למערכה גדולה דתניא איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שסודרן

השתא דנפקא מוהאש על המזבח הצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח גמרינן שפיר מונתנו הצתת אליתא ונתינת אש דהדיוט שלא יהו אלא בכהן כשר וכלי שרת דמסתמא בני אהרן דנפקא לן מיניה כהן כשר וכלי שרת קאי אכל מצות שעל המזבח: סודרן

(דף כט.) תנן בירלו משם עלי תאנה וכו' ומוקי להיא מתניתין כר' יוסי בפרק קדשי קדשים במסכת זבחים (דף נח.) והיכי מתוקמא כרבי יוסי והא קתני סיפא והליתו שתי מערכות ירדו ובאו לגשכת הגזית ולרבי יוסי הא קאמר בכל יום היו שם שלש ודוחק הוא לומר סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא וי"ל דאכתי הואי חדא לקיום האש ולא קא חשיב אלא הנך תרתי דדמיין להדדי ומצינתן אומן ביחד ומחד קרא מפיק להו והקשה רבי אלחנן במזבח הנחשת שלא היה מקום מערכה אלא אמה כדאמר בפרק קדשי קדשים (דף סב:) ואמרינן נמי התם גיזרין שעשה משה ארכן ורחבן אמה א"כ כל הני מערכות היכא הוו קיימי ולריך לומר באמה של הילוך רגלי הכהנים והיו מסבבין המערכה גדולה עד הני מערכות: **ורבי תעלה על דעתך** שזר קרב **אצל המזבח.** הקשה רש"י לדידיה נמי תקשי דמוקי קרא להצתת אליתא הכהן למה לי וכי תעלה על דעתך שזר קרב כו' ותירץ דאיצטריך משום דדרשינן לעיל בסוף פרק קמא (דף כא:) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן הדיוט וסד"א שיהא כשר בזר ואפשר דקאי אארעא וזריק אש של הדיוט למעלה וקשיא לן א"כ מנא ליה דאתא קרא להצתת אליתא דילמא כוליה קרא לנתינת אש דהדיוט וי"ל דא"כ לכתוב קרא ונתנו בני אהרן הכהן אש וערכו עצים על האש ואנא ידענא דנתינת האש על המזבח הוה מדכתיב וערכו עצים על האש דמערכה בראש המזבח היא על המזבח למה לי אלא למידרש אש על המזבח להצתת אליתא שמבעירין אותה על המזבח ותימה לי והא ר"ש לית ליה סברא דאפשר דקאי אארעא ועביד במפוחא א"כ לא הוה לריך הכהן לנתינת אש דהדיוט דליכא למימר כמו שפרש"י דאפשר דקאי אארעא וזריק דהא ר"ש לית ליה האי סברא וי"ל דבאש דהדיוט שפיר איתי ליה דאפשר דקאי אארעא וזריק לה כיון דשל הדיוט היא אבל הצתת אליתא שהבערתה על המזבח לאו אורח ארעא למיעבד במפוחא ברחוק וקשה לי לר' יהודה והאש על המזבח תוקד בו להצתת אליתא שהבערתה על המזבח למה לי תיפוק ליה מונתנו בני אהרן אש על המזבח דהא רבי יהודה גמר מהתם הצתת אליתא שתהא בכהן כשר וכלי שרת וי"ל אי לא כתב והאש על המזבח תוקד בו לא הוה דרשינן מונתנו אלא נתינת האש דהדיוט על המזבח ושתהא בכהן כשר וכלי שרת אבל הצתת אליתא לא דרשינן אבל

(דף נח.) מתמתם מן הגחלים דמתכת אמריען [בפסחים עד, א] דחם מקלתו חם כולו ולפיכך עושה נרתק שמובדל מן הכלי, ופרוך והלא מוקן, ומשני קובעו במסמר.

תוקד בו לא תכבה. פי' **קאי אארעא ועביד במפוחא.** כגון שעומד אדם בקרקע העזרה ומנפח במפוח ארוך של נחושת וכיוצא בו במערכה שעל גבי המזבח ומשלהבה. ור' מאיר דאית ליה מערכה רביעית לאברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב, דריש ו' דואש מדהוה ליה למכתב אש וכתיב ו'. **ורבנן** ו' לא דרשי אלא אברין ופדרין שלא נתאכלו מבערב

ג) עיין כתוס' מגיגה כג: ד"ה שאם נגע כו' כי שם הדברים מבוארים. ע"י.

סודרן על גבי כבש או על גבי סובב. אבל על גבי יסוד לא דל"ב היה נפסל בליטה אם ירד אבל סובב שהוא מחלי המזבח ולמעלה הרי הוא כמזבח ואין ליטה מועלת בראשו של מזבח וכן כבש ריב"א ועוד אפשר דאיסור יש להורידו מן המזבח אבל כשסודרן על הסובב והכבש לא מיקרי ירידה:

נאמרה אש בקטורת. נ"ל דכתיב גבי קרח אתה ואהרן איש מחתתו ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת:

תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא על מזבח החיצון. תימה לי א"כ ניבעי לה מערכה בפני עצמה כי היכי דמצרכינן מערכה לקטורת בפני עצמה וא"כ נפיש להו מערכות וי"ל כיון דלא היה צריך ליקח שום גחלים למנורה אלא להדליק הפתילות בעלמא לא מסתבר שיעשו בשביל זה מערכה ולא מסרן הכתוב אלא לחכמים ועוד י"ל מדכתיב תמיד ש"מ שמדליקין אותה מאש הדולקת תמיד והיינו ממערכה גדולה דאי עבדינן לה מערכה בפני עצמה מאי איצטריך שתהא דולקת תמיד: **הוי אומר זה מזבח החיצון.** ואין להקשות א"כ מאי איצטריך קרא לקטורת דהיכל שלוקחין לה גחלים ממזבח החיצון נגמר מקטורת דלפני ולפנים די"ל דאיצטריך לאשמועינן דעושין לה מערכה בפני עצמה דאי הוה גמרינן מהכא ה"א דיוה"כ סגי בחדא מערכה לקטורת דהיכל ולפני ולפנים אי נמי מהכא לא מצינו למילף דשאני קטורת דכל יומא כיון דמקטירין אותה על מזבח הפנימי יעשו לה מערכה כמו כן על מזבח הפנימי קמ"ל: **הוה אמינא דוקא מלפני ה'.** הקשה ר"י מאי שנא דהכא אמרינן לפני ה' כנגד הפתח במערבה וכן בגר מערבי פרק שתי הלחם (מנחות דף לח.) וגבי תנופה פרק כל המנחות באות מלה (שם דף סח.) אמרינן לפני ה' במזרח וגבי שחיטה נמי כתיב לפני ה' ושרינן בכל מקום בעזרה ותירץ ר"י דגבי שחיטת קדשים קליס כתיב לפני ה' למעוטי בחוץ אע"ג דנאכלין בכל העיר שחיטתן לפני ה' בפנים במזרח וכן גבי תנופה אבל בהני מזבח ומנורה אי לא אתי לאשמועינן במערב לפני ה' למה לי והקשה רבינו יצחק הנחור מ"מ מאי שנא דתנופה במזרח ושחיטה בכל מקום בעזרה ותירץ דודאי לפני ה' במזרח כדדרשינן בסיפרי בפרשת נשא גבי תנופת חיל נזיר לפני ה' במזרח בכל מקום שנאמר לפני ה' הוי אומר במזרח עד שיפרט לך הכתוב וגבי שחיטת קדשים קליס לא כתיב לפני ה' אלא בסמיכה ושמא סמיכה היא במזרח ואת"ל שאינה במזרח דילמא היינו טעמא דגמרינן מקל וחומר משחיטה או בהיקישא דוסמך ושחט ושחיטה הויא בכל מקום כדגמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נה.) מקראי להכשיר כל הרוחות ואפשר דאפילו סמיכת עולה היא בכל מקום בעזרה כיון דשירי מצוה היא גמרינן קל וחומר משחיטת שלמים וקרא דלפני ה' דסמיכה לאפוקי חוץ לעזרה וכ"מ בת"כ דדריש לפני ה' וסמך דגבי עולה אע"פ שסמך בחוץ יחזור ויסמוך בפנים והא דכתיב ושחט את בן הבקר לפני ה' גבי עולה לא מצי למימר במזרח דהא פרט לך הכתוב לפון ודרשינן מיניה בן בקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' בפרק כל הפסולין (שם דף לב:) ולפני ה' דכתיב בפר כהן משיח ובפר העלם דריש בת"כ לקבוע להם לפון והיינו עד שיפרט לך הכתוב והאי דדרשינן ליה לפון ולא למזרח משום דאשכחן שאר קדשי קדשים שטעונין לפון ואע"ג דאמר בפרק איזהו מקומן (שם דף מח:) זה בנה אב שכל חטאות טעונות לפון נראה לי דשמא איצטריך משום דכתיב בפר כהן משיח כאשר יורה משור זבח השלמים ולהקטרת אימורים לא איצטריך למילף משלמים שהרי הכל מפורש בגופיה וסד"א דאיצטריך לאקושיה לשלמים להכשיר כל הרוחות לשחיטתו ופר העלם איתקש לפר כהן משיח ואע"ג דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש אין זה אלא גילוי מילתא להכי איצטריך לאהדרינהו לכלל שאר חטאות להטעינן לפון [אי נמי] סד"א כיון דמצות שריפתן חוץ לשלש מחנות לא ליבעו לפון קמ"ל לפני ה' וגבי גר מערבי לא קשה מידי שכשאתה אומר לפני ה' במזרח לא אתא לאפוקי אלא לפון ודרוש שלא כנגד היכל וכתליו או שלא יעמוד במזרח ויהפוך פניו לצד לפון ודרוש וגבי גחלים לא שייך למימר הכי שהרי לפונו ודרומו של מזבח היה כל כך כנגד היכל וכתליו כמו מזרחו ואם כן לפני ה' לאפוקי מאי אי לאפוקי שלא יעמוד החותה במזרח ויהפוך פניו לצפון ולדרוס א"כ דאגברא קמי הוה ליה למיכתב לפני ה' מדכתיב מלפני ה' שמע מינה דאגחלים קאי ואי גחלים דמזרחו דמזבח קאמר אמאי קרי לה לפני ה' טפי מדלפונו ודרומו אלא שמע מינה במערב קאמר והיינו כמו פרט הכתוב כדאיתא בסיפרי וכן בגרות כולם לפני ה' בין אדם בין גרות אלא שמע מינה גר מערבי קאמר:

אבל

שסודרן על גבי מזבח ואם אין מחזיקן שסודרן על הכבש או ע"ג סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן ת"ל [1]אשר תאכל האש את העולה על המזבח ור' מאיר עיכולי עולה אתה מחזיר [8]ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דתני [6]ר' חנניא בר מניומי בדבי ר' אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דכולי עלמא מיהת מוסיפין בו ביום אית להו מנא להו נפקא להו [2]מוהאש ואפילו למאן דלא דריש [3]וא"ו וא"ו ה"א דריש אש תמיד למאי אתא מבעי ליה לכדתניא [א] [3]אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה [3]לימד על מערכה שניה של קטורת [9]שלא תהא אלא על המזבח החיצון אש מחתה ומנורה מניין ודין הוא נאמרה [4]אש בקטורת ונאמרה [5]אש במחתה ומנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על המזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן בסמוך לו אף מחתה ומנורה בסמוך לו ת"ל אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה [3]אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון למדנו אש למנורה אש למחתה מניין ודין הוא נאמרה אש במחתה ונאמרה אש במנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על מזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך לו תלמוד לומר [5]ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החיצון ואיצטריך למיכתב מעל המזבח ואיצטריך למיכתב מלפני ה' דאי כתב רחמנא מעל המזבח הוה אמינא מאי מזבח מזבח פנימי כתב רחמנא מלפני ה' ואי כתב רחמנא מלפני ה' הוה אמינא דוקא מלפני ה' אבל

אשר תאכל אש העולה. אש אינו ענין לתחילתה דהא כתיב [ג] העולה על מוקדה תנהו לענין סופה: **עיכולי עולה.** פוקעין שפקעו מעל האש וקרי ביה אשר תאכל את העולה על המזבח: **אש תמיד תוקד למאי אתא.** כיון דדרשת כל מוקדות דענינא: **שלא תהא אלא על מזבח החיצון.** דהאי קרא במזבח העולה כתיב: **אש מחתה ומנורה.** אש דיוה"כ דלפני ולפנים ואש דמנורה דהדלקת נרות דכל יומא מעיין שתהא ניטלת מעל המזבח החיצון: הכי גרסינן **נאמר להן אש בקטורת.** דכתיב [ד] יקטירנה ואין הקטרה בלא אש: **מה להלן בסמוך לו.** במזבח החיצון הסמוך לפנימי שעליו הקטורת נקטר אף מחתה ומנורה נוטל מן הסמוך לו והוא מזבח הפנימי הסמוך למנורה ולפני לפנים: **אש תמיד.** אש שאמרתי לך בה תמיד והוא של מנורה שנאמר בה [ה] להעלות נר תמיד: **נאמר אש בקטורת.** של כל יום: **ולקח מלא המחתה מעל המזבח.** (ויקרא טז) ומהיכן מלפני ה' מלא מערב: הכי גרסינן **איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החיצון.** איזהו מזבח שיש לחלק בו מה ממנו לפני ה' שהוקק הכתוב לומר מלפני ה' הוי אומר זה מזבח החיצון דאילו פנימי כולו לפני ה': **דוקא מלפני ה'.** כנגד הפתח ממש:

אבל

מסורת הש"ס

[ג] מנחות כו: [זבחים פג.], [ד] [יומא נב: מנחות נח: פז:], [ה] [ויקרא ו], [ו] [שמות כז], [ז] [שמות כז],

גליון הש"ס

גמרא שלא תהא אלא על המזבח החיצון. עיין לעיל דף לג ע"א תוס' ד"ה מכלל:

הגהות הגר"א

[א] גמרא לכדתניא. (אש תמיד מוקד על המזבח לא תכבה) תא"מ וי"ב ואש המזבח מוקד בו (וכ"ה בתורת כהנים וכמ"ש לעיל עמוד א' ובדף לג א'):

מוסף רש"י

אשר תאכל האש. קרא ימירא דפסיטא דלשן מאשר תאכל האש הוא, אלא לדרשא אשר תאכל האש ומפקעם העולה מעל המזבח מחוז והעלם על המזבח (זבחים פג:) קלי ביה תעולל (מנחות נח:).

רבינו חננאל (המשך)

יוסי היא דתניא ר' יוסי אומר כל הניטל מבחוץ לינתן בפנים אינו ניתן אלא בסמוך שלפנים. וכן אמרו למעלה בענין סידור המערכה כריש לקיש דאמר אין מעבירין על המצות, וכי עייל בהיכל במזבח הקטורת פגע ברישא, כדתניא שולחן בצפון משוך מן הכותל כו'. וכבר פירשנוהו שם בפרק אמר להם הממונה. כן אש מחתה ומנורה לא תהיה אש אלא במזבח הזהב הסמוך להם. לכך בא זה אש תמיד תוקד על המזבח, ללמד כי האש שכתבתי לך תמיד, והיא אש של מנורה כדכתיב להעלות נר תמיד, לא תהא אלא ממזבח החיצון. למדנו אש למנורה דכתיב כתיב להעלות נר תמיד. **אש מחתה מניין,** ולא אשכחן בה טעם אלא מגופה, שנאמר ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ודייקינן מדכתיב לפני ה' שמעינן מינה דבעינן אש ממזבח שאין כולו לפני ה'. ואמרינן איזהו מזבח שאין כולו לפני ה', הוי אומר זה מזבח החיצון, אבל מזבח הפנימי כולו לפני ה' הוא, שנאמר ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב, לפי שהמזבח החיצון יש בו ל"ב, ופתח ההיכל אינו רחב אלא י' אמה ומה שהוא כנגד הפתח הוא לפני ה' והשאר לאו. וכבר אמרו מזבח ממוצע באמצע עזרה. וזה דבר ברור הוא. וכעניין הכא אש תמיד, ובמנורה כתיב להעלות נר תמיד.

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ עֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
2. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה
3. אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה:
ויקרא ו ו
4. וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: שמות ל ז
וּתְנוּ בָהֶן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְיָ מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
במדבר טז ז
5. וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גֶּחָלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:
ויקרא טז יב

רבינו חננאל

סודרן בצידי המזבח, עד שיסדר המערכה גדולה, ואחר כך מחזירן עליה, שנאמר אשר תאכל האש את העולה על המזבח. כלומר, מחזירם על גבי המערכה שבמזבח. ור' מאיר האי קרא אשר תאכל האש, מפיק לה לדרשא אחרינא, כדתני רב חנניא בר מנימוי בדבי ר' אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח, עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת, וכר' ינאי דאמר קטורת שפקעה ממזבח הקטרת אפילו קרטין שבהן אין מחזירין אותה על גבי המזבח. **דכולי עלמא** מיהת שרין שמוסיפין ביום הכפורים מערכה יתירה על כל הימים, מנא להו. ופרשינן **מוהאש,** היה לו לכתוב אש ולמה כתב והאש, אלא לומר שמוסיפין ביום הכפורים מערכת אש אחרת. **הנה** דרשנו הני קראי ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד. האי קרא אחרינא **אש תמיד** תוקד על המזבח לא תכבה **למאי אתא.** לכדתניא ואש המזבח תוקד בו לימד על מערכה שניה של קטרת שתהיה במזבח החיצון. **אש מחתה,** שנאמר ולקח מלא המחתה גחלי אש. ומנורה, דכתיב בה להעלות נר תמיד, והיא הדלקת נרות באש. מנא לן שהיא ממזבח החיצון. ללמד בהן מן הדין בזה הדרך, נאמר תן אש בקטרת ונאמר תן אש במחתה ומנורה כו'. **ודחינן** כלך לדרך זו כו', כלומר כך למוד מהמזבח, הקטרת האש שאתה נותן ומקטיר עליה, אינך מכניסה אלא מן הסמוך לה, דהוא מזבח החיצון כמו שאמרנו במסכת זבחים (תחילת פרק איזהו מקומן של זבחים) [בפ' קדשי קדשים] ר'

מסורת הש"ס

[ו] מנחות כו: [זבחים פג.], [ז] [יומא נב: מנחות נח: פז:], [ח] [ויקרא ו], [ט] [שמות כז],

גליון הש"ס

גמרא שלא תהא אלא על המזבח החיצון. עיין לעיל דף לג ע"א תוס' ד"ה מכלל:

הגהות הגר"א

[א] גמרא לכדתניא. (אש תמיד מוקד על המזבח לא תכבה) תא"מ וי"ב ואש המזבח מוקד בו (וכ"ה בתורת כהנים וכמ"ש לעיל עמוד א' ובדף לג א'):

מוסף רש"י

אשר תאכל האש. קרא ימירא דפסיטא דלשן מאשר תאכל האש הוא, אלא לדרשא אשר תאכל האש ומפקעם העולה מעל המזבח מחוז והעלם על המזבח (זבחים פג:) קלי ביה תעולל (מנחות נח:).

רבינו חננאל (המשך)

יוסי היא דתניא ר' יוסי אומר כל הניטל מבחוץ לינתן בפנים אינו ניתן אלא בסמוך שלפנים. וכן אמרו למעלה בענין סידור המערכה כריש לקיש דאמר אין מעבירין על המצות, וכי עייל בהיכל במזבח הקטורת פגע ברישא, כדתניא שולחן בצפון משוך מן הכותל כו'. וכבר פירשנוהו שם בפרק אמר להם הממונה. כן אש מחתה ומנורה לא תהיה אש אלא במזבח הזהב הסמוך להם. לכך בא זה אש תמיד תוקד על המזבח, ללמד כי האש שכתבתי לך תמיד, והיא אש של מנורה כדכתיב להעלות נר תמיד, לא תהא אלא ממזבח החיצון. למדנו אש למנורה דכתיב כתיב להעלות נר תמיד. **אש מחתה מניין,** ולא אשכחן בה טעם אלא מגופה, שנאמר ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ודייקינן מדכתיב לפני ה' שמעינן מינה דבעינן אש ממזבח שאין כולו לפני ה'. ואמרינן איזהו מזבח שאין כולו לפני ה', הוי אומר זה מזבח החיצון, אבל מזבח הפנימי כולו לפני ה' הוא, שנאמר ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב, לפי שהמזבח החיצון יש בו ל"ב, ופתח ההיכל אינו רחב אלא י' אמה ומה שהוא כנגד הפתח הוא לפני ה' והשאר לאו. וכבר אמרו מזבח ממוצע באמצע עזרה. וזה דבר ברור הוא. וכעניין